A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2010. december 9.*

A C-296/09. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Hof van Cassatie (Belgium) a Bírósághoz 2009. július 29-én érkezett, 2009. május 25-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Vlaamse Gemeenschap**

és

Maurits Baesen

között folyamatban lévő eljárásban,

* Az eljárás nyelve: holland.

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: J.-C. Bonichot tanácselnök, K. Schiemann (előadó), L. Bay Larsen, C. Toader és A. Prechal bírák,

főtanácsnok: J. Mazák,
hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Vlaamse Gemeenschap képviseletében W. van Eeckhoutte advocaat,

– a belga kormány képviseletében L. Van den Broeck, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében M. van Beek és V. Kreuschitz, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az 1981. május 12-i 1390/81/EGK tanácsi rendelettel (HL L 143., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 222. o.) módosított, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet (HL L 149., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 35. o.) (a továbbiakban 1408/71 rendelet) 13. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti „köztisztviselő és köztisztviselőnek minősülő [más] személy" fogalmának értelmezésére vonatkozik.

2 A kérelmet M. Baesen és a Vlaamse Gemeenschap (Flamand Közösség) közötti, Belgiumban jogtalanul fizetett társadalombiztosítási járulékok miatti kártérítés követelése tárgyában indult peres eljárás keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós szabályozás

3 Az 1408/71 rendelet „A rendelet személyi hatálya” című 2. cikke (3) bekezdésében kimondja:

„E rendelet vonatkozik köztisztviselőkre, valamint azokra is, akik az alkalmazandó jogszabályoknak megfelelően köztisztviselőnek minősülnek, ha azok egy tagállam olyan jogszabályainak hatálya alá tartoznak vagy tartoztak, amelyekre e rendelet vonatkozik.”

4 Az 1408/71 rendelet „A rendelet alkalmazási köre” című 4. cikke ekképp rendelkezik:

„(1) E rendelet alkalmazandó a következő szociális biztonsági ágakat érintő valamennyi jogszabályra:

a) betegségbiztosítási és anyasági ellátások;

b) rokkantsági ellátások, beleértve a rokkantak keresőképességének fenntartását vagy javítását célzó ellátásokat is;

c) öregségi ellátások;

d) túlélő hozzátartozó számára nyújtott ellátások;

e) munkahelyi balesetekkel és foglalkozási megbetegedéssel kapcsolatos ellátások;

f) haláleseti juttatások;

g) munkanélküli-ellátások;

h) családi ellátások.

[…]

(4) E rendelet nem alkalmazható […] a köztisztviselőkre és köztisztviselőnek minősülő személyekre vonatkozó különleges rendszerekre."

5 Ugyanezen rendelet „Általános szabályok" című 13. cikke előírja:

„(1) A 14. cikk c) pontjára [helyesen: 14c. cikkre] is figyelemmel, a rendelet hatálya alá tartozó személyekre csak egy tagállam jogszabályai alkalmazandóak. E jogszabályokat e cím rendelkezései szerint kell meghatározni."

(2) A 14–17. cikk rendelkezéseire is figyelemmel:

a) egy tagállam területén alkalmazott személy e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, még abban az esetben is, ha egy másik tagállam területén rendelkezik lakóhellyel, vagy ha az őt alkalmazó vállalkozás vagy magánszemély székhelye vagy lakóhelye egy másik tagállam területén található;

[…]

d) a köztisztviselők és a köztisztviselőnek minősülő más személyek azon tagállam jogszabályainak hatálya alá tartoznak, amely tagállam jogszabályainak hatálya alá az őket alkalmazó közigazgatási szerv tartozik;

[…]”

A nemzeti szabályozás

6 A munkavállalók szociális biztonságáról szóló 1944. december 28-i törvényerejű rendelet módosításáról szóló, 1969. június 27-i törvény 1. cikkének (1) bekezdése értelmében e törvényt az egymással munkaszerződés alapján kapcsolatban álló munkavállalókra és munkáltatókra kell alkalmazni.

7 A fent említett törvény 2. cikke (1) bekezdésének 2. pontja szerint a király a Miniszterek Tanácsa által kibocsátott rendelettel, a Nationale Arbeidsraad (nemzeti munkaügyi tanács) véleményének kikérését követően az e törvény 5. cikkben felsorolt egy vagy több szabályozásra korlátozhatja e törvény alkalmazhatóságát a munkavállalók általa meghatározott csoportjai tekintetében.

8 Az 1969. június 27-i törvény végrehajtásáról szóló, 1969. november 28-i királyi rendelet 9. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a Királyság és a tartományok által, valamint a tartományoknak alárendelt intézményeknél munkaszerződéssel foglalkoztatott személyek tekintetében a törvény alkalmazhatósága az e cikk (1) bekezdésének első albekezdésében hivatkozott szabályozásokra korlátozódik, azaz a kötelező betegség- és rokkantsági biztosításra, a munkavállalók öregségi és túlélő hozzátartozói nyugdíjára, valamint a munkavállalók munkahelyteremtésére és munkanélküliségére vonatkozó szabályozásra.

9 A közigazgatás területén a munkahelyi balesetekből, a munkába járás során bekövetkezett balesetekből, valamint a foglalkozási megbetegedésekből eredő károk megtérítéséről szóló, 1967. július 3-i törvény 1. cikke (1) bekezdésének 3. pontja értelmében az e törvényben meghatározott szabályozást a Közösségek és Régiók közigazgatása és egyéb végrehajtó szervei által határozatlan időre foglalkoztatott, valamint próbaidős, ideiglenes vagy kisegítő alkalmazottakra, valamint a munkaszerződés alapján alkalmazott személyzetre kell alkalmazni.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

10 M. Baesen, belga állampolgár, 1988-tól a Flamand Közösségnél dolgozik, a befektetéseket felügyelő munkatársként. Stockholmban (Svédország) végezte munkáját előbb határozott, majd határozatlan idejű munkaszerződés alapján.

11 A Flamand Közösség 1996. október 7-én megszüntette a fent említett munkaszerződést, és tizenkét havi munkabérnek megfelelő végkielégítést fizetett neki. M. Baesen keresetet nyújtott be az Arbeidsrechtbank te Brusselhez (brüsszeli munkaügyi bíróság) további végkielégítés, valamint a munkaviszony jogellenes megszüntetése miatti kártérítés megfizetése iránt. Az ezt követő bírósági eljárás, nevezetesen az Arbeidshof

te Brussel (brüsszeli másodfokú munkaügyi bíróság) előtti fellebbezés során továbbá 19 874,74 eurót követelt azon társadalombiztosítási járulékok miatti kártérítés címén, amelyeket véleménye szerint jogtalanul fizetett Belgiumban.

12 Az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontja értelmében a köztisztviselők és a köztisztviselőnek minősülő más személyek azon tagállam jogszabályainak hatálya alá tartoznak, amely tagállam jogszabályainak hatálya alá az őket alkalmazó közigazgatási szerv tartozik. Márpedig M. Baesen szerint, mivel a Flamand Közösség „munkavállalóként" és nem „köztisztviselőként" alkalmazta, az 1408/71 rendelet általános rendelkezései alkalmazandók rá. Következésképpen a svéd szociális biztonsági rendszer hatálya alá tartozik, amiből az következik, hogy nem kellett volna a belga szociális biztonsági rendszernek járulékokat fizetnie.

13 Az Arbeidshof te Brussel másodfokú ítéletében indokolatlannak minősítette a M. Baesen fizetéséből Belgiumban levont összegeket. Úgy ítélte meg, hogy az utóbbi a svéd szociális biztonsági rendszer hatálya alá tartozott az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján, amely úgy rendelkezik, hogy egy tagállam területén alkalmazott személy e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, még abban az esetben is, ha egy másik tagállam területén rendelkezik lakóhellyel, vagy ha az őt alkalmazó vállalkozás vagy magánszemély székhelye vagy lakóhelye egy másik tagállam területén található.

14 A fent említett bíróság úgy ítélte meg, hogy M. Baesen és a Flamand Közösség között határozatlan idejű munkaszerződés állt fenn, és így munkavállalói minőséggel rendelkezett, nem vonatkozott rá a köztisztviselői személyzeti rendszer jellemzője, az állás állandósága, továbbá a szerződéses alkalmazottakra alkalmazandó személyzeti szabályzat értelmében nem – a köztisztviselőkéhez hasonló – hierarchikus, hanem funkcionális feladatkörrel rendelkezett.

15 A másodfokon eljáró bíróság e megfontolások alapján úgy ítélte meg, hogy az alperes „munkavállalói" minőséggel rendelkezett, és nem az 1408/71 rendelet 13. cikke

(2) bekezdésének d) pontja szerinti „köztisztviselőhöz hasonló személy" minőségével, ily módon a munkavégzés helye szerinti állam, vagyis a Svéd Királyság szociális biztonsági rendszere vonatkozott rá, és ezért jogellenesen vonták le Belgiumban a társadalombiztosítási járulékokat.

16 A Flamand Közösség felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő az Arbeidshof te Brussel ítélete ellen. Lényegében azt állította, hogy e bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor nem tekintette M. Baesent az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti „köztisztviselőhöz hasonló személynek", és úgy ítélte meg, hogy e rendelet 13. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján a svéd szociális biztonsági rendszer volt alkalmazandó.

17 A felülvizsgálati kérelem elbírálása során a Hof van Cassatie (Semmítőszék) megállapította, hogy a szociális biztonság területére vonatkozó belga jogszabályok releváns rendelkezéseiből következik, hogy a Flamand Közösség szerződéses alkalmazottai részben a munkavállalókra vonatkozó, általános szociális biztonsági rendszer (a kötelező betegség- és rokkantsági biztosítás, az öregségi és túlélő hozzátartozói nyugdíj, valamint a munkahelyteremtésre és munkanélküliségre vonatkozó szabályozás tekintetében), részben pedig a köztisztviselőkre vonatkozó különleges rendszer hatálya alá tartoznak (a munkahelyi balesetre és foglalkozási betegségekre, valamint a gyermekek után járó különjuttatásokra és az éves szabadságra vonatkozó szabályozás tekintetében).

18 A Hof van Cassatie úgy ítéli meg, hogy meg kell határozni, hogy a „köztisztviselők és köztisztviselőnek minősülő [más] személyek" 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontjában szereplő fogalma e kifejezés azon nemzeti szociális biztonsági rendszer szerinti tartalmára utal-e, amelyhez az érintett személy tartozik. E bíróság továbbá azt a kérdést teszi fel, hogy az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti köztisztviselőnek minősülő más személynek kell-e tekinteni a M. Baesen helyzetében lévő olyan személyt, aki egyes szociális biztonsági ágak tekintetében a munkavállalókra vonatkozó általános szociális biztonsági rendszer hatálya

alatt áll, míg más szociális biztonsági ágak tekintetében a köztisztviselőkre vonatkozó különös rendszer hatálya alá tartozik.

19 E körülmények alapján határozott úgy a Hof van Cassatie, hogy felfüggeszti az eljárását, és előzetes döntéshozatal céljából a következő két kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„1) Az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontja alkalmazásában a »köztisztviselők és köztisztviselőnek minősülő [más] személyek« kifejezést azon nemzeti szociális biztonsági rendszer alapján kell-e értelmezni, amelyhez az érintett személy tartozik?

2) Amennyiben az első kérdésre igenlő válasz adandó: az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti köztisztviselőnek minősülő más személynek kell-e tekinteni azt a közszolgálati munkáltatónál munkaszerződéssel alkalmazott személyt, aki az [1408/71] rendelet 4. cikkének (1) bekezdése szerinti egyes szociális biztonsági ágakra vonatkozó nemzeti szabályozás alapján a munkavállalókra vonatkozó általános szociális biztonsági rendszer hatálya alatt áll, míg az [e] rendelet 4. cikke (1) bekezdésének e) pontjában szereplő más szociális biztonsági ágak tekintetében a köztisztviselőkre vonatkozó különös rendszer hatálya alá tartozik?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

20 Mivel mindkét előterjesztett kérdés annak meghatározására irányul, hogyan kell az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti „köztisztviselők” és „köztisztviselőnek minősülő más személyek” fogalmát érteni, e kérdéseket együtt kell megvizsgálni.

21 A kérdést előterjesztő bíróság kérdései lényegében arra irányulnak, hogy egyfelől az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti „köztisztviselők" és a „köztisztviselőnek minősülő más személyek" fogalmát kizárólag azon tagállam nemzeti jogának rendelkezései alapján kell-e meghatározni, amelynek hatálya alá a munkáltató közigazgatási szerv tartozik, és másfelől az alapügy alperesének helyzetében lévő olyan személy, aki valamely tagállamban részben a köztisztviselőkre, részben pedig a munkavállalókra vonatkozó szociális biztonsági rendszer hatálya alá tartozik, az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontjában szereplő előírásoknak megfelelően kizárólag azon tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik-e, amely tagállam jogszabályainak hatálya alá az őt alkalmazó közigazgatási szerv tartozik.

22 Legelőször is meg kell jegyezni, hogy az 1408/71 rendelet az EK 42. cikket hajtja végre, amely a tagállamok jogszabályainak koordinálását, nem pedig harmonizációját írja elő. E rendelkezés nem érinti az egyes tagállamok szociális biztonsági rendszerei közötti anyagi és eljárási különbségeket, valamint az ott dolgozó személyek eltérő jogait (lásd különösen a 41/84. sz. Pinna-ügyben 1986. január 15-én hozott ítélet [EBHT 1986., 1. o.] 20. pontját, a C-340/94. sz. de Jaeck-ügyben 1997. január 30-án hozott ítélet [EBHT 1997., I-461. o.] 18. pontját és a C-208/07. sz. von Chamier-Glisczinski-ügyben 2009. július 16-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-6095. o.] 84. pontját).

23 Azon személyeket illetően, akik a rendeletben bevezetett, a nemzeti szociális biztonsági rendszereket koordináló rendelkezésekre hivatkozhatnak, e rendelet azokra a személyekre utal, akik e rendszerekben biztosítottak (a fent hivatkozott de Jaeck-ügyben hozott ítélet 19. pontja).

24 Ezen túlmenően, az 1408/71 rendelet 1. cikkének a) pontjában, valamint 2. cikkének (1) bekezdésében szereplő „munkavállaló" és „önálló vállalkozó" fogalmát illetően a Bíróság kimondta, hogy e fogalmak azon meghatározásokra utalnak, ahogyan a tagállamok a szociális biztonság területére vonatkozó jogszabályaikban meghatározzák e fogalmakat, és függetlenek attól a jellegtől, amellyel a folytatott tevékenység a nemzeti jog értelmében rendelkezik (a fent hivatkozott de Jaeck-ügyben hozott ítélet 19. pontja).

25 Az 1408/71 rendelet személyi hatálya és a rendelettel bevezetett kollíziós rendszer logikus és koherens értelmezéséből következik, hogy ugyanez az érvelés alkalmazandó az e rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti „köztisztviselők” és „köztisztviselőnek minősülő más személyek” fogalmának értelmezése esetén is, és e fogalmakat úgy kell érteni, ahogyan a nemzeti jogban a szociális biztonságra vonatkozó tagállami szabályok alkalmazása során értelmezik ezeket. Ezen értelmezés megfelel az 1408/71 rendelet általános céljának is, amely a koordinációra és nem a harmonizációra irányul.

26 Közelebbről, M. Baesen helyzetét illetően, aki a kérdést előterjesztő bíróság megállapításai szerint egyes szociális biztonsági ágak tekintetében a munkavállalókra vonatkozó általános szociális biztonsági rendszer hatálya alatt áll, míg más ágak tekintetében a köztisztviselőkre vonatkozó különös rendszer hatálya alá tartozik, e bíróság azt a kérdést teszi fel, hogy az ilyen személy tekinthető-e az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti köztisztviselőnek minősülő más személynek.

27 Ezzel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy az 1408/71 rendelet 2. cikkének (3) bekezdésével összhangban e rendelet a köztisztviselőkre, valamint azokra is vonatkozik, akik az alkalmazandó jogszabályoknak megfelelően köztisztviselőnek minősülnek, ha azok egy tagállam olyan jogszabályainak hatálya alá tartoznak vagy tartoztak, amelyekre e rendelet vonatkozik.

28 Ebből következik, hogy valamely személy „köztisztviselőnek” és „köztisztviselőnek minősülő más személynek” való minősítése kizárólag azon tagállam jogának a hatálya alá tartozik, amely tagállam jogszabályainak hatálya alá az őt alkalmazó közigazgatási szerv tartozik, és az egyes tagállamok hatáskörébe tartozik azon szociális védelem terjedelmének meghatározása, amelyet a személyek ezen csoportjainak nyújtani kíván.

29 Az 1408/71 rendelet, és különösen annak 2. cikke (3) bekezdésének, valamint 13. cikke (2) bekezdése d) pontjának alkalmazhatóságát tekintve a „köztisztviselők” és a „köztisztviselőnek minősülő más személyek” alatt azokat a személyeket kell érteni, akiket azon tagállam joga e személyeknek tekint, amelynek területén az a közigazgatási szerv található, amely az érintett személyt foglalkoztatja.

30 Ebből következik, hogy a M. Baesen helyzetében lévő személy nincs kizárva az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdése d) pontjának hatálya alól pusztán azon indok alapján, hogy csak részben terjed ki rá a köztisztviselőkre vonatkozó szociális biztonsági rendszer annak a tagállamnak a területén, amely tagállam jogszabályainak hatálya alá az őt alkalmazó közigazgatási szerv tartozik.

31 Az előzőekre tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy az 1408/71 rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti „köztisztviselők” és a „köztisztviselőnek minősülő más személyek” fogalmát kizárólag azon tagállam nemzeti jogának rendelkezései határozzák meg, amelynek hatálya alá a munkáltató közigazgatási szerv tartozik, és az alapügy alperesének helyzetében lévő olyan személy, aki valamely tagállamban részben a köztisztviselőkre, részben pedig a munkavállalókra vonatkozó szociális biztonsági rendszer hatálya alá tartozik, ezen rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontjában szereplő előírásoknak megfelelően kizárólag azon tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozhat, amely tagállam jogszabályainak hatálya alá az őt alkalmazó közigazgatási szerv tartozik.

A költségekről

32 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

Az 1981. május 12-i 1390/81/EGK tanácsi rendelettel módosított, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti „köztisztviselők" és a „köztisztviselőnek minősülő más személyek" fogalmát kizárólag azon tagállam nemzeti jogának rendelkezései határozzák meg, amelynek hatálya alá a munkáltató közigazgatási szerv tartozik, és az alapügy alperesének helyzetében lévő olyan személy, aki valamely tagállamban részben a köztisztviselőkre, részben pedig a munkavállalókra vonatkozó szociális biztonsági rendszer hatálya alá tartozik, ezen rendelet 13. cikke (2) bekezdésének d) pontjában szereplő előírásoknak megfelelően kizárólag azon tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozhat, amely tagállam jogszabályainak hatálya alá az őt alkalmazó közigazgatási szerv tartozik.

Aláírások